

13

Η αμερικανική κοινή γνώμη απέναντι στην τρομοκρατία και στον πόλεμο

ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ, ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΗΣ 11ης ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

του Γιάννη Μαυρή

Εισαγωγικά

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου άσκησαν βαθύτατες και εξαιρετικά ανησυχητικές πολιτικές και ιδεολογικές επιπτώσεις στην αμερικανική κοινωνία. Η αποτίμηση που επιχειρείται, πέντε βδομάδες μετά, στηρίζεται στην πληθώρα των εμπειρικών ερευνών που δημοσιοποιήθηκαν από τα αμερικανικά τηλεοπτικά δίκτυα και τον Τύπο. Οι στάσεις της αμερικανικής κοινής γνώμης απέναντι στον «Πόλεμο κατά της Τρομοκρατίας» καταγράφηκαν, κατά τη διάρκεια του μήνα που ακολούθησε τις επιθέσεις, σε περισσότερες από τριάντα δημοσκοπήσεις εθνικής εμβέλειας. Σε αυτές χαρτογραφείται λεπτομερειακά το σύνολο των

ΕΙΔΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

κοινωνικών, πολιτικών και ψυχολογικών αντιδράσεων που προκλήθηκαν.¹ Οι τάσεις που αναλύονται στη συνέχεια αφορούν τόσο την κοινωνική υποστήριξη του πολέμου που διαμορφώθηκε, με προφανείς πολιτικές συνέπειες στη συγκυρία που διανύουμε, όσο και –εξίσου σημαντικότερο γενικευμένο κλίμα κοινωνικής και προσωπικής ανασφάλειας που παρήχθη το εσωτερικό της Αμερικής. Το κλίμα αυτό έχει εντείνει θεαματικά την ήδη προϋπάρχουσα από τα μέσα της δεκαετίας του '90 νομική και «θεσμική» αναστάτωση που είχε επιφέρει η συζήτηση για την τρομοκρατία.² Επηρεάζει καθοριστικά και αναμένεται να επηρεάσει ακόμα περισσότερο στο μέλλον τη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών, την καθημερινή ζωή, τα πολιτικά δικαιώματα και τις ελευθερίες, θέτοντας σε αμφισβήτηση παραδοσιακές πολιτικές αξίες και πριμοδοτώντας την ιδεολογική και θεσμική-κρατική συντηρητικοποίηση.

1. Η κατακόρυφη άνοδος της αποδοχής του προέδρου

Η πλέον άμεσα ορατή πολιτική επίπτωση της τρομοκρατικής επίθεσης υπήρξε η κατακόρυφη και πρωτοφανής αύξηση της προεδρικής δημοτικότητας. Πρόκειται όχι μόνο για το υψηλότερο ποσοστό αποδοχής προεδρικού έργου που έχει καταγραφεί στην ιστορία των αμερικανικών δημοσκοπήσεων εξήντα ετών, αλλά ταυτοχρόνως και για την πιο απότομη πολιτική μεταστροφή υπέρ του προέδρου. Τουλάχιστον εφτά εταιρείες δημοσκοπήσεων μέτρησαν την αποδοχή του προεδρικού έργου μετά την τρομοκρατική επίθεση και κατέγραψαν μια αλματώδη μεταβολή σε σχέση με πριν (Moore 2001d). Η τελευταία δημοσκόπηση του Ινστιτούτου Gallup, πριν από την τρομοκρατική επίθεση, είχε καταγράψει την αποδοχή του προεδρικού έργου σε επίπεδα της τάξης του 51%. Μόλις τρεις μέρες μετά (δημο-

1. Βλ. σχετικά το παράρτημα πινάκων στο τέλος του άρθρου, όπου σταχυολογούνται τα σημαντικότερα ευρήματα των δημοσιοποιημένων ερευνών.

2. Βλ. σχετικά, Parker 1995.

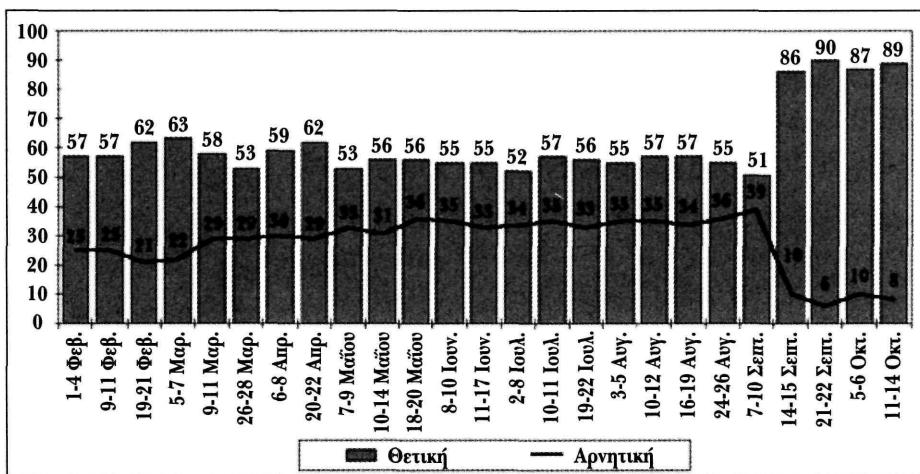
Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟ

σκόπηση 14-15.9), η δημοτικότητα του προέδρου Τζορτζ Μπους εκτινάχθηκε στο 86% (αύξηση κατά τριάντα πέντε εκατοστιαίες μονάδες) για να προσεγγίσει μια βδομάδα μετά το 90% (μέτρηση της 21-22.9), ενώ σήμερα, πέντε βδομάδες μετά (18.10.01), παραμένει στο 89% (μέτρηση Gallup 11-14.10, διάγραμμα 1). Η θεαματική αποδοχή ακολούθησε το διάγγελμα του προέδρου προς το λαό, όπου περιέγραψε τους βασικούς στόχους των αμερικανικών αντιποίνων για τις επιθέσεις και σκιαγράφησε γενικότερα τις βασικές συντεταγμένες της αμερικανικής στρατηγικής για την «καταπολέμηση της τρομοκρατίας». Είναι ενδεικτικό ότι το διάγγελμα παρακολούθησαν σχεδόν εννέα στους δέκα Αμερικανούς πολίτες, απευθείας το 74% και από αναμετάδοση το 14%. (Μόνο το 12% δήλωσε ότι δεν ενημερώθηκε γι' αυτό.) Επιπλέον, το 92% (έναντι 5%) εγκρίνουν ειδικότερα τον τρόπο με τον οποίο ο Μπους χειρίζεται την εκστρατεία εναντίον της τρομοκρατίας. Για λόγους σύγκρισης, θα πρέπει να αναφερθεί ότι την απόφαση του πατέρα Μπους για έναρξη του αεροπορικού πολέμου κατά του Ιράκ, στην απαρχή του πολέμου στον Περσικό Κόλπο (16 Ιανουαρίου 1991), είχε εγκρίνει το 79%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Η «επίδραση συσπείρωσης».

Η δημοτικότητα του προέδρου Μπους πριν και μετά την 11η Σεπτεμβρίου
(Αποδοχή των έργων του προέδρου, Φεβρουάριος – Οκτώβριος 2001)

Πηγή: Gallup Organization.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Στον πίνακα 1 εμφαίνονται τα δέκα υψηλότερα ποσοστά αποδοχής προεδρικού ύργου στις ΗΠΑ, που έχουν καταγραφεί σε δημοσκοπήσεις του Ινστιτούτου Gallup, κατά την περίοδο 1945-2001. Η αποδοχή του σημερινού προέδρου στις 21-22.9 (90%) είναι η μεγαλύτερη που έχει καταγραφεί ιστορικά. Υπερβαίνει δε κατά μία εκατοστιαία μονάδα τη δεύτερη ιστορικά υψηλότερη επίδοση (89%), επίσης δική του, που καταγράφηκε τη βδομάδα 11-14.10. Η δεύτερη συμπίπτει και με εκείνην του πατέρα του, στη λήξη του Πολέμου του Περσικού Κόλπου, στα τέλη Φεβρουαρίου-αρχές Μαρτίου 1991 (Moore 2001d και 2001e). Η σημαντική διαφοροποίηση που παρατηρείται, όμως, μεταξύ της αποδοχής του σημερινού προέδρου και της αντίστοιχης του πατέρα του είναι ότι η τωρινή διαμορφώθηκε σε εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα, ενώ η δεύτερη αποκρυσταλλώθηκε σταδιακά, κατά τη διάρκεια της προπαρασκευαστικής περιόδου που προηγήθηκε της επίθεσης στο Ιράκ (Β' εξάμηνο 1990). Είναι εντυπωσιακό, ακόμα, ότι η σημερινή αποδοχή υπερέβη και την αντίστοιχη που καταγράφηκε για τον Φράνκλιν Ρούζβελτ στο μήνα μετά την κήρυξη του πολέμου (12.1941) στη Γερμανία, στην Ιταλία και στην Ιαπωνία (84%), αλλά ακόμα και εκείνη του Χάρι Τρούμαν (87%), αμέσως μετά την παράδοση των Γερμανών στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (πίνακας 1).

Η διεύρυνση της υποστήριξης προς τον πρόεδρο αποτυπώνεται και στη θεαματική βελτίωση που εμφανίζεται και ως προς τα άλλα χαρακτηριστικά της εικόνας του (πίνακας 2). Αποτυπώντας συνολικά την περίοδο από την ανάληψη της προεδρίας (Φεβρουάριος 2001) ως σήμερα προκύπτει ότι όλα τα χαρακτηριστικά της προεδρικής εικόνας που μετρώνται εμπειρικά ενισχύονται μετά την 11η Σεπτεμβρίου περισσότερο από δέκα εκατοστιαίες μονάδες. Ο Μπους συγκεντρώνει υψηλά ποσοστά αποδοχής –παρά την τρέχουσα οικονομική επιδείνωση– ακόμα και για τη διαχείριση της οικονομίας, 72% (+18 μονάδες από τον περασμένο Ιούλιο) και βεβαίως για τη διαχείριση της εξωτερικής πολιτικής, 81% (+27 σε σχέση με πριν, Moore 2001g).

2. Η «επίδραση συσπείρωσης» (*The «rally» effect*)

Το φαινόμενο της βραχυπρόθεσμης συσπείρωσης γύρω από τον πρόεδρο έχει παρατηρηθεί αρκετές φορές ιστορικά. Η επίδραση που ασκούν διεθνή γεγονότα ή κρίσεις στη δημοτικότητα του προέδρου και αρκετές φορές στο σύνολο των θεσμών του πολιτικού συστήματος περιγράφεται ως «rally-around-the flag», ή «rally» effect, που θα μπορούσε να αποδοθεί στα ελληνικά ως «επίδραση συσπείρωσης». Με βάση την ιστορική χρονοσειρά δημοσκοπήσεων που διαθέτει ο παλαιότερος στον κόσμο αμερικανικός οργανισμός ερευνών κοινής γνώμης Gallup, προκύπτει ότι από το 1941 μέχρι σήμερα έχουν εμφανιστεί στην αμερικανική πολιτική σκηνή δεκαέξι γεγονότα που άσκησαν σημαντική «επίδραση συσπείρωσης» στην προεδρική δημοτικότητα, δηλαδή αύξησαν απότομα και σημαντικά την κοινωνική αποδοχή του προεδρικού έργου. Τα διαθέσιμα ιστορικά στοιχεία σχετικά με αυτό το φαινόμενο παρατίθενται στον πίνακα 3. Οι «επιδράσεις συσπείρωσης» θεωρούνται σημαντικές όταν η μεταβολή στην αποδοχή του προεδρικού έργου που προκαλούν είναι μεγαλύτερη από 10%.³

Όπως προκύπτει από τον πίνακα, στην περίπτωση του σημερινού Αμερικανού προέδρου τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου είχαν αποτέλεσμα την αύξηση της αποδοχής του έργου του κατά τριάντα πέντε εκατοστιαίες μονάδες. Πρόκειται για την ισχυρότερη «επίδραση συσπείρωσης» που έχει καταγραφεί ποτέ από το Ινστιτούτο Gallup κατά τη διάρκεια έξι δεκαετιών. Η περίπτωση του πατέρα Μπους αποτελεί τη δεύτερη, μετά τη σημερινή, σημαντικότερη «επίδραση συσπείρωσης» και είχε μετρηθεί λίγο μετά την έναρξη του πολέμου του Κόλπου. Το ποσοστό αποδοχής του προεδρικού έργου είχε αυξηθεί τότε, από 64%, αμέσως πριν από την επίθεση, σε 82% αμέσως μετά την έναρξη της επίθεσης κατά του Ιράκ (αύξηση κατά δεκαοχτώ εκατοστιαίες μονάδες). Τον επόμενο μήνα η αποδοχή του

3. Η ερώτηση «do you approve, or disapprove of the way [name of president] is handling his job as president?» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον George Gallup για τη δημόσια αποτίμηση του έργου του Φράνκλιν Ρούζβελτ στα μέσα της δεκαετίας του '30 και έκτοτε καθιερώθηκε ως τυπική ερώτηση στις πολιτικές δημοσκοπήσεις.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

είχε σταθεροποιηθεί, για να προσεγγίσει το 89% με το τέλος της επιχείρησης «Καταιγίδα της Ερήμου» (αρχές Μαρτίου 1991).

Σύμφωνα με τον ερευνητή του Ivotitou Gallup, David Moore, τέσσερις «επιδράσεις συσπείρωσης» εμφανίστηκαν σε περιπτώσεις απειλής ή επιθέσεων κατά των ΗΠΑ. Τρεις προκλήθησαν από τη στρατιωτική δράση των ΗΠΑ. Εφτά σημειώθηκαν ως επακόλουθο ειρηνευτικών πρωτοβουλιών, που ενίσχυαν τις προοπτικές και τις ελπίδες για επίλυση των διενέξεων και δύο εμφανίστηκαν ως επακόλουθο προσωπικών προβλημάτων που αντιμετώπιζε ο πρόεδρος (Moore 2001a, b). Όπως προκύπτει από τα διαθέσιμα δεδομένα, μόνο επί προεδρίας του Ρόναλντ Ρίγκαν δεν εμφανίστηκε ποτέ σημαντικό γεγονός με «επίδραση συσπείρωσης». Ας σημειωθεί, παρενθετικά, ότι τα ποσοστά αποδοχής του Ρόναλντ Ρίγκαν δεν ξεπέρασαν ποτέ κατά τη διάρκεια της θητείας του το 65%. Επιπλέον, οι δύο περιπτώσεις συσπείρωσης που εμφανίζονται στην περίοδο Κλίντον διαφέρουν ριζικά από όλες τις υπόλοιπες και αφορούν –για πρώτη φορά– συσπείρωση υποστήριξης για προσωπικές υποθέσεις του προέδρου και όχι για τα ζητήματα της διακυβέρνησης (Moore 2001a, b). Εκτός από τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου, υπάρχουν άλλες τρεις περιπτώσεις γεγονότων που ιστορικά έχουν λειτουργήσει συσπειρωτικά ως αποτέλεσμα απειλής ή επιθέσεων κατά των ΗΠΑ. Σε αυτές περιλαμβάνεται η ιαπωνική επίθεση στο Περλ Χάρμπορ, η κουβανική κρίση των πυραύλων και η κρίση που προκλήθηκε από την ομηρία στην αμερικανική πρεσβεία στο Ιράν. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η επίδραση συσπείρωσης υπολογίζεται με βάση τις δημοσκοπήσεις σε δώδεκα δεκατρείς εκατοστιαίες μονάδες. Από τις τρεις περιπτώσεις συσπείρωσης που ακολούθησαν ανάληψη στρατιωτικής δράσης από τις ΗΠΑ, δύο εμφανίστηκαν στον πόλεμο του Κόλπου και η άλλη όταν ο πρόεδρος Φορντ διέταξε το βομβαρδισμό του *Mayaguez*.⁴ Στις εφτά περιπτώσεις που εμφανίστηκαν ως αποτέλεσμα ειρηνευτικών διαδικασιών και προσπαθειών περιλαμβάνονται: η εξαγγελία του Δόγματος Τρούμαν για την Ευρώπη, οι προτάσεις Αϊζενγάουερ για την ειρήνη, η εκεχειρία στην Ινδοκίνα, η διά-

4. Στις 15.5.75, το αμερικανικό εμπορικό πλοίο *Mayaguez*, που είχε καταληφθεί από καμποτζιανές δυνάμεις, διασώζεται, ύστερα από επιχείρηση του αμερικανικού Ναυτικού και των πεζοναντών, κατά τη διάρκεια της οποίας σκοτώνονται τριάντα οχτώ από αυτούς.

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟ

σκεψη της Γενεύης, ο τερματισμός των βομβαρδισμών στο Β. Βιετνάμ, η στροφή Νίξον για περιορισμένη ανάμειξη των ΗΠΑ στο Βιετνάμ, καθώς και η Συμφωνία Ειρήνευσης στο Βιετνάμ του 1973 (Moore 2001a, b).

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως σε περιόδους διεθνών κρίσεων η αμερικανική κοινή γνώμη τείνει να στοιχίζεται πίσω από την πολιτική της ηγεσία, αλλά και τους άλλους πολιτικούς θεσμούς. Η έκταση και η φύση, εντούτοις, αυτής της συσπείρωσης δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς (Parker 1995). Είναι για παράδειγμα ιδιαίτερα ενδιαφέρον ότι ο χρόνος που διαρκεί η «επίδραση συσπείρωσης» διαφέρει σημαντικά κατά περίπτωση. Η πλέον μακροχρόνια επίδραση⁶ αφορούσε τον πατέρα Μπους, εμφανίστηκε στον Πόλεμο του Περσικού Κόλπου και διήρκεσε σχεδόν σαράντα μία βδομάδες, ενώ η πλέον βραχύβια κράτησε πέντε βδομάδες και προκλήθηκε από τη Διάσκεψη της Γενεύης, το Δεκέμβριο του 1959, λίγο πριν από τη λήξη της δεύτερης θητείας του προέδρου Αϊζενχάουερ (Moore 2001a, b). Επομένως, με βάση την ιστορική εμπειρία μπορούμε να υποθέσουμε ότι η σημερινή συσπείρωση στο πρόσωπο του προέδρου Μπους έχει ημερομηνία λήξης, αλλά δεν μπορούμε να προβλέψουμε για πόσο χρονικό διάστημα θα εξακολουθήσει να υφίσταται. Η διάρκειά της θα εξαρτηθεί, σε μεγάλο βαθμό, από την έκβαση της αμερικανικής απόντησης, αλλά και από τις αντιδράσεις που αυτή θα προκαλέσει.

3. Η κοινωνική υποστήριξη στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας

3.1. Υποστήριξη στη στρατιωτική απάντηση και στα αντίοντα

Μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου, έχει διαμορφωθεί στην αμερικανική κοινή γνώμη μια συμπαγής πλειοψηφία, της τάξης του 90%, που υποστηρίζει ενεργά τη στρατιωτική απάντηση και τα αντίοντα. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από την ανάγνωση του συνόλου των αμερικανικών δημοσκοπήσεων (πάνω από τριάντα), που είδαν το φως της δημοσιότητας κατά τη διάρκεια του τελευταίου μήνα μετά τα γεγονότα. Το 73% του κοινού θεώρησε εξαρχής τις επιθέσεις όχι μεμονωμένο πε-

ΕΙΔΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ριστατικό, αλλά «πράξη πολέμου» (πίνακες παραρτήματος Π.1-Π.2). Είναι σημαντικό ότι αυτή η κοινωνική πλειοψηφία, που τάσσεται υπέρ του πολέμου και νομιμοποιεί την επέμβαση, διατηρείται σε υψηλά επίπεδα και μετά την έναρξη των βομβαρδισμών στο Αφγανιστάν (πίνακες Π.3-Π.4), είναι δε γενική και διάχυτη. Δεν υπάρχει διαφοροποίηση ούτε ως προς το φύλο (παραδοσιακά οι άντρες τείνουν να εκφράζουν περισσότερο «φιλοπόλεμες» διαθέσεις) ούτε ως προς την ηλικία (Newport 2001a, b, Jones 2001a). Αν και οχτώ στους δέκα Αμερικανούς πολίτες θεωρούν «ικανοποιητική» για τις ΗΠΑ τη μέχρι στιγμής έκβαση της σύγκρουσης (πίνακας Π.5), εντούτοις, δεν έχει διαμορφωθεί ακόμα «παράσταση νίκης» στον πόλεμο. Με βάση την τελευταία δημοσκόπηση του Ινστιτούτου Gallup, μόνο το 42% των Αμερικανών θεωρεί ότι η υπό τις ΗΠΑ συμμαχία «κερδίζει», ενώ το 44% πιστεύει ότι «καμία πλευρά δεν έχει αυτή τη στιγμή το προβάδισμα» και μόνο 11% ότι κερδίζουν τον πόλεμο «οι τρομοκράτες». Αυτή η εικόνα διαφέρει αισθητά από την αντίστοιχη παράσταση νίκης, που παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια του πολέμου στον Περσικό Κόλπο (πίνακας Π.6). Στις αρχές του 1991, σχεδόν τα δύο τρίτα ή και τρία τέταρτα των Αμερικανών διακατέχονταν από την πεποίθηση ότι οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί τους κέρδιζαν τον πόλεμο κατά του Ιράκ (Gillespie 2001).

3.2. Η υποστήριξη στον πόλεμο ιστορικά

Η σημερινή υποστήριξη της αμερικανικής κοινής γνώμης στην πολεμική δράση (90% στις αρχές Οκτωβρίου) είναι υψηλότερη όχι μόνο σε σύγκριση με τη συναίνεση που είχε επιδειχθεί στους πολέμους της Κορέας και του Βιετνάμ, αλλά ακόμα και με εκείνη του Περσικού Κόλπου (πίνακας 4). Μόνο η ιαπωνική επίθεση στο Περλ Χάρμπορ (Δεκέμβριος 1941) είχε συσπειρώσει περισσότερο την αμερικανική κοινή γνώμη.⁵ Αμέσως μετά, δημοσκόπηση του Ινστιτούτου Gallup είχε καταγράψει μια υψηλότερη συναίνεση του κοινού, 97% (πίνακας 4), που ενέκρινε την απόφαση του

5. Η συστηματική μέτρηση της κοινής γνώμης ξεκινάει από τα μέσα της δεκαετίας του '30. Επομένως, δε διατίθενται εμπειρικά δεδομένα για την κοινωνική υποστήριξη κατά τη διάρκεια του Α' Παγκόσμιου Πολέμου. Εντούτοις, μετά την ιαπωνική επίθεση στο Περλ Χάρμπορ, μόνο το 21% των

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟ

Κογκρέσου για κήρυξη πολέμου στην Ιαπωνία, με μόνο το 2% να εκφράζει αντίθετη γνώμη (Moore 2001e).

Λόγω της «επίδρασης συσπείρωσης» («rally» effect, βλ. παραπάνω) η κοινωνική υποστήριξη προς τον πόλεμο εμφανίστηκε ιστορικά εξαιρετικά ενισχυμένη στην απαρχή του πολέμου και εν συνεχείᾳ κάμφθηκε αισθητά. Τουλάχιστον αυτό επιβεβαιώθηκε στις δύο πρώτες σημαντικές συγκρούσεις της μεταπολεμικής εποχής για τις οποίες διατίθενται δεδομένα ερευνών κοινής γνώμης. Στην περίπτωση της Κορέας, η υποστήριξη της κοινής γνώμης θα καμφθεί σημαντικά παραμένοντας λιγότερη από τη μισή ύστερα από διάρκεια είκοσι μηνών 35% (πίνακας 5). Στον πόλεμο του Βιετνάμ χαμηλή νομιμοποίηση του πολέμου οδηγήθηκε σε πλήρη απονομιμοποίησή του, ήδη από το 1968 (Moore 2001e).

Στην περίπτωση, εντούτοις, του Πολέμου του Περσικού Κόλπου, σύμφωνα με το διευθυντή δημοσκοπήσεων του τηλεοπτικού δικτύου ABC Gary Langer, ο κανόνας δεν επαληθεύτηκε. Η υποστήριξη στην αμερικανική πολιτική υπήρξε εξαρχής υψηλή και παρέμεινε υψηλή, διαψεύδοντας τις υποθέσεις ότι η υπομονή της κοινής γνώμης θα έφθινε κατά τη μακρά περίοδο προπαρασκευής του πολέμου. Καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου από τον Αύγουστο του 1990 ως τον Ιανουάριο του 1991, πριν από την έναρξη των εχθροπραξιών, τα δύο τρίτα μέχρι τρία τέταρτα της αμερικανικής κοινής γνώμης υποστήριζαν τη στρατιωτική δράση κατά του Ιρακ (Langer 2001). Πρόσφατα, στην περίπτωση της αεροπορικής επίθεσης κατά της Σερβίας (1999) η υποστήριξη ξεκίνησε από πολύ χαμηλά επίπεδα πριν από την έναρξη της επίθεσης, αλλά έγινε πλειοψηφική όταν ξεκίνησαν οι βομβαρδισμοί και παρέμεινε υψηλή μέχρι το τέλος της επιχείρησης.⁶

Αμερικανών αισθανόταν ότι ήταν λάθος των ΗΠΑ «η είσοδος στον τελευταίο πόλεμο (1917-18)», ενώ το 62% πίστενε το αντίθετο (Moore 2001e). Δύο βδομάδες μετά, σύμφωνα με μια άλλη δημοσκόπηση του Ινστιτούτου Gallup, το 84% των Αμερικανών (έναντι 9%) αποδεχόταν την άποψη ότι ο πρόεδρος Ρούζβελτ έκανε ό,τι «ήταν δυνατό για να αποτρέψει τον πόλεμο με την Ιαπωνία» (Moore 2001e).

6. Το ζήτημα των στάσεων της κοινής γνώμης απέναντι στον πόλεμο εύλογα έχει απασχολήσει αρκετά την αμερικανική βιβλιογραφία. Βλ. ενδεικτικά: Cantrall (1940), Mueller (1970, 1973), Modigham (1972), Ostrom & Brian (1986), Parker (1995), Sobel (1998), Baum & Kernell (2001), Moore (2001d,e), Langer (2001) και Newport (2001b). Η αναλυτικότερη πραγμάτευση του θέματος ξεφεύγει από τα πλαίσια του παρόντος άρθρου.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

3.3. Στάσεις απέναντι στους στόχους και τη μορφή του πολέμου κατά της τρομοκρατίας

Εκτός από τα γενικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής υποστήριξης στον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας», ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα επιμέρους ευρήματα των ερευνών, που αφορούν τόσο την αποδοχή των στόχων όσο και των μορφών του σημερινού πολέμου:

Υποστήριξη της χερσαίας επέμβασης

Η αποστολή χερσαίων δυνάμεων συγκεντρώνει ποσοστά υποστήριξης της τάξης του 80%, κατά 10% λιγότερο από ό,τι οι αεροπορικές επιδρομές (πίνακες Π.7-Π.8).

Αποδοχή των ενδεχόμενων ανθρώπινων απωλειών

Ένα από τα πλέον εντυπωσιακά ευρήματα των δημοσκοπήσεων είναι ότι η υποστήριξη στον πόλεμο δε μειώνεται όταν στις ερωτήσεις τους περιλαμβάνεται το ενδεχόμενο ύπαρξης ανθρώπινων απωλειών (πίνακες Π.9-Π.12). Είτε πρόκειται για στρατιωτικό προσωπικό είτε για αμάχους, οι ανθρώπινες απώλειες είναι σήμερα σε μεγάλο βαθμό αποδεκτές. Το γεγονός αυτό σημαίνει πως καταρρίπτεται πλέον ό,τι αποτέλεσε «ταμπού» για την αμερικανική κοινωνία μετά το Βιετνάμ. Μια δημοσκόπηση (πίνακας Π.10) περιέλαβε την υποθετική περίπτωση ο πόλεμος να στοιχίσει τη ζωή σε πέντε χιλιάδες Αμερικανούς στρατιώτες. Ακόμα και σε αυτή την περίπτωση, οι οχτώ στους δέκα Αμερικανούς εξακολουθούν να υποστηρίζουν την ανάληψη στρατιωτικής δράσης. Ως προς τους αμάχους, οι εφτά στους δέκα υποστηρίζουν ακόμα και αν αυτό σημαίνει ότι «πολλές χιλιάδες αθώοι πολίτες» θα σκοτωθούν (πίνακας Π.11), ενώ στη δημοσκόπηση του CNN το 65% υποστηρίζει τη στρατιωτική δράση ακόμα και αν Αφγανοί πολίτες σκοτωθούν ως αποτέλεσμα της στρατιωτικής δράσης (πίνακας Π.5). Η δημοσκόπηση του *Newsweek* (πίνακας Π.9) βρήκε ότι εφτά στους δέκα υποστηρίζουν ακόμα και αν αυτό θα σήμαινε υψηλές πιθανότητες θυμάτων στον άμαχο πληθυσμό.

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟ

Υποστήριξη της ανατροπής της κυβέρνησης των Ταλιμπάν

Η ανατροπή της κυβέρνησης των Ταλιμπάν είναι αποδεκτή από οχτώ στους δέκα ερωτηθέντες (πίνακας Π.13).

Απόρριψη της διπλωματίας και του ΟΗΕ

Η πλειοψηφία θεωρεί ότι η αμερικανική κυβέρνηση δε χρειάζεται πλέον να καταβάλει άλλη προσπάθεια για διπλωματική λύση (πίνακας Π.14). Μάλιστα, ο ένας στους δύο Αμερικανούς πολίτες θεωρεί ότι θα μπορούσε να αγνοηθεί ακόμα και το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ (πίνακας Π.15).

Επέκταση του πολέμου και εναντίον άλλων χωρών

Η επέκταση του πολέμου πέραν του Αφγανιστάν εξασφαλίζει ισχυρή υποστήριξη, που κυμαίνεται από 75% μέχρι 87% (πίνακες 16-20). Τα τρία τέταρτα (73%) αποδέχονται ανάληψη δράσης κατά του Ιράκ (πίνακας Π.18).

Πολέμος με «όλα τα μέσα»

Στο σημερινό πόλεμο η χρήση αθέμιτων μέσων, όπως δολοφονίες όχι μόνο τρομοκρατών αλλά ακόμα και ηγετών κυβερνήσεων που υποστηρίζουν τρομοκράτες, είναι αποδεκτή σχεδόν από τα δύο τρίτα της αμερικανικής κοινής γνώμης (πίνακες Π.21-Π.22).

Προετοιμασία για μακροχρόνιο πόλεμο

Η ιδέα του μακροχρόνιου πολέμου κυριαρχεί. Η γενική πεποίθηση είναι ότι ο πόλεμος θα κρατήσει τουλάχιστον ένα, δύο ή και περισσότερα χρόνια. Το αμερικανικό κοινό (εννέα στους δέκα) έχει αποδεχθεί, έχει συμφιλιωθεί και προετοιμάζεται γι' αυτό το ενδεχόμενο (πίνακες Π.23-Π.26). Ενδεικτικό του κλίματος που επικρατεί είναι ότι οι σημερινοί Αμερικανοί θεωρούν τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας πιο μακροχρόνιο και δύσκολο από ό,τι πίστευε η γενιά του πολέμου το 1941 για τον πόλεμο κατά της Ιαπωνίας (πίνακας Π.26).

ΕΙΔΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

4. Οι κοινωνικές – ιδεολογικές επιπτώσεις

Την 11η Σεπτεμβρίου η αμερικανική κοινωνία υπέστη ένα βαρύτατο ψυχολογικό σοκ, από το οποίο μόνο μακροπρόθεσμα είναι δυνατό να συνέλθει. Το χτύπημα ενεργοποίησε πρωτόγνωρα φοβικά σύνδρομα, έδρασε αποσταθεροποιητικά για την κοινωνική της συνοχή, ενώ παράλληλα προκάλεσε και καταλυτικά ιδεολογικά αποτελέσματα.

Φόβος νέου τρομοκρατικού χτυπήματος

Άμεσο αποτέλεσμα των επιθέσεων ήταν να δημιουργηθεί κλίμα γενικευμένης και διάχυτης ανασφάλειας, ενώ αυξήθηκε κατακόρυφα και η φοβία «θυματοποίησης» των Αμερικανών πολιτών. Τον Απρίλιο του 1995, αμέσως μετά τη βομβιστική ενέργεια στην Οκλαχόμα, το ποσοστό των ερωτηθέντων που ανησυχούσε για το ενδεχόμενο να γίνει θύμα τρομοκρατικής ενέργειας περιορίζοταν, σύμφωνα με έρευνα της Gallup, σε 42% (Saad 2001a). Στα χρόνια που ακολούθησαν η ανησυχία είχε συγκυριακά υποχωρήσει και τον Απρίλιο του 2000 μόνο 24% έδειχνε να ανησυχεί για την πιθανότητα νέου τρομοκρατικού χτυπήματος στις ΗΠΑ. Μετά τις επιθέσεις η τάση ανατράπηκε βίαια. Το ποσοστό ανησυχίας που μετρήθηκε από την Gallup στις 11.9 βρέθηκε στο 58%. Αν και ο φόβος ότι η τρομοκρατία μπορεί να πλήξει και τους ίδιους προσωπικά μετριάστηκε, ως ένα βαθμό, στο μήνα που πέρασε, εντούτοις, παραμένει υψηλός: 51%, στις 14-15.9 και 49% στις 21-22.9 (Saad 2001a). Η αμερικανική κοινή γνώμη αποδέχεται, σε ποσοστό 75%-85%, την εκτίμηση ότι τα αμερικανικά στρατιωτικά αντίποινα μπορεί να προκαλέσουν αύξηση των τρομοκρατικών χτυπημάτων μέσα στις ΗΠΑ, χωρίς ωστόσο αυτή η εκτίμηση να περιορίζει και την κοινωνική αποδοχή της στρατιωτικής επέμβασης.⁷ Τα νέα κρούσματα μόλυνσης από άνθρακα

7. Σύμφωνα με δημοσκόπηση του ιηλεοπτικού δικτύου ABC/Washington Post, οι εφτά στους δέκα αναγνωρίζουν ότι οι αμερικανικές αεροπορικές επιδρομές καθιστούν πιο πθανές τις τρομοκρατικές επιθέσεις, χωρίς αυτό δύνατον να μειώνει την κοινωνική υποστήριξη στη στρατιωτική δράση. Μια άλλη δημοσκόπηση του Σεπτεμβρίου (NBC/Wall Street Journal) βρίσκει ότι το 83% υποστηρίζει τη στρατιωτική δράση ακόμα και αν αυτό συνεπάγεται αντίποινα

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟ

δεν έδειξαν, αρχικά τουλάχιστον, να έχουν πανικοβάλει ή αποθαρρύνει περισσότερο τους Αμερικανούς. Η τελευταία έρευνα του Ινστιτούτου Pew (10-14/10) δείχνει ότι το 69% εξακολουθεί να ανησυχεί για νέες επιθέσεις, ενώ περισσότεροι από τους μισούς (52%) ανησυχούν ότι οι ίδιοι ή οι οικογένειές τους μπορεί να γίνουν θύματα τρομοκρατίας. Τα πλέον εφιαλτικά σενάρια πολέμου γίνονται εύκολα αποδεκτά από την πληγωμένη κοινωνία και εντείνουν το «φόβο περικύκλωσης», από τον οποίο δείχνει να διακατέχεται ένα πολύ μεγάλο τμήμα της κοινής γνώμης. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 61% θεωρεί (πολύ ή μάλλον) πιθανό το ενδεχόμενο, μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια να αντιμετωπίσουν οι ΗΠΑ «ιαντόχρονα δύο μεγάλους εχθρούς, όπως και στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο», το 68% «να δεχθούν επίθεση στο έδαφός τους από τρομοκράτες που κατέχουν πυρηνικά ή βιολογικά όπλα», το 57% «να αντιμετωπίσουν επίθεση με πυρηνικό πύραυλο» και το 32% «να αντιμετωπίσουν επίθεση μεγάλης κλίμακας, με μεγάλο αριθμό πυραύλων από άλλη μεγάλη χώρα» (πίνακας 6).

Η συναισθηματική αντίδραση

Η επίθεση άσκησε τεράστια ψυχολογική επίδραση στην αμερικανική κοινωνία. Το μέγεθος της μαζικής ψυχολογικής αντίδρασης αποτυπώνεται στους πίνακες 7 και 8: τα δύο τρίτα έκλαψαν, προσευχήθηκαν, έπαθαν κατάθλιψη και έγιναν στοργικότεροι με τους δικούς τους (Saad 2001a). Σύμφωνα με το Κέντρο Ερευνών Pew, αμέσως μετά τα γεγονότα, το 71% δήλωσε ότι έπαθε κατάθλιψη ως αποτέλεσμα της 11ης Σεπτεμβρίου, το 49% ότι εμφάνισε δυσκολίες συγκέντρωσης στη δουλειά, ενώ το 33% είχε προβλήματα ύπνου. Οι επιπτώσεις ήταν σημαντικά εντονότερες μεταξύ των γυναικών. Όπως διακρίνεται και στον πίνακα 8, αυτοί οι τρεις δείκτες ψυχολογικού στρες ένα μήνα μετά έχουν υποχωρήσει αισθητά και τείνουν να σταθεροποιηθούν, παρά την εμφάνιση των κρουσμάτων μόλυνσης από άνθρακα. Παρ' όλα αυτά, ακόμα και σήμερα, το 31% (πίνακας 8) εξακολουθεί να πάσχει από κατάθλιψη (40% στις γυναίκες και 21% στους άντρες) και το 13% να παρουσιάζει σήμερα προβλήματα ύπνου (19% στις γυναίκες και 7% στους άντρες).

ΕΙΔΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

H κοινωνία που άλλαξε

Το χτύπημα άφησε ανεξίτηλα τα σημάδια του, επηρεάζοντας καθοριστικά την αμερικανική καθημερινότητα. Σύμφωνα με αρκετές έρευνες (ενδεικτικά, CNN/*Time*, NBC/*Wall Street*), πάνω από το ένα τρίτο των Αμερικανών (34-35%) θεώρησε μετά τις επιθέσεις ότι θα πρέπει να αλλάξει την προσωπική και οικογενειακή του ζωή, για να μειώσει τις πιθανότητες να γίνει θύμα της τρομοκρατίας. Τα ποσοστά αυτά είναι υψηλότερα από εκείνα που είχε προκαλέσει η βομβιστική επίθεση στην Οκλαχόμα (24%, Saad 2001a).

O φόβος των αεροπλάνου

Η εμπιστοσύνη των Αμερικανών στα αεροπορικά ταξίδια κλονίστηκε ανεπανόρθωτα. Σύμφωνα με την έρευνα ABC/*Washington Post* (13.9.01), το 59% δήλωσε ότι φοβάται να ταξιδέψει με αεροπλάνο, ενώ το 42% (CNN/*Time*) ότι προσπαθεί να αποφύγει τα αεροπορικά ταξίδια. Σύμφωνα με μια άλλη έρευνα (CNN/USA Today/Gallup, 14-15/9), σχεδόν το ένα δεύτερο (43%) δηλώνει ότι είναι λιγότερο πιθανό να ταξιδέψει με αεροπλάνο λόγω των γεγονότων, το 48% να ταξιδέψει λιγότερο στο εξωτερικό, ενώ 30% δε θέλει να παρευρεθεί σε συγκεντρώσεις με κόσμο και 35% να μπει σε ουρανοξύστες (πίνακας 9).⁸

Aύξηση της θρησκευτικότητας

Η στροφή στην εκκλησία επιβεβαιώνεται από την αύξηση της θρησκευτικότητας που παρατηρείται.

Σύμφωνα με δημοσκόπηση της Gallup στα τέλη Σεπτεμβρίου (21-22.9), το 64% των Αμερικανών θεωρεί σήμερα τη θρησκεία «πιο σημαντικό πράγμα για τον άνθρωπο» (έναντι 58% πριν από τις επιθέσεις και 55-61% τα δύο τελευταία χρόνια). Παράλληλα, ελαφρά άνοδο εμφανίζει και η συχνότητα εκκλησιασμού (47%, έναντι 43% πριν).

8. Σύμφωνα με την έρευνα του τηλεοπτικού δικτύου ABC/*Washington Post* (13.9.01), το 59% δήλωσε ότι φοβάται να ταξιδέψει με αεροπλάνο, ενώ το 42% (CNN/*Time*) ότι προσπαθεί να αποφύγει τα αεροπορικά ταξίδια.

Ανέξηση της ξενοφοβίας

Τα μη φιλικά αισθήματα και η καχυποψία απέναντι στους ξένους αυξάνεται, κάτι που αυτονόητα αφορά πρωτίστως στους Άραβες. Το 35% των Αμερικανών έχουν, μετά τα γεγονότα, λιγότερη εμπιστοσύνη στους Άραβες που διαβιούν στις ΗΠΑ. Μάλιστα, η έλλειψη εμπιστοσύνης για τους Άραβες είναι υψηλότερη μεταξύ των περισσότερο μορφωμένων (Jones 2001b).

5. Οι επιπτώσεις στην πολιτική, στη Δημοκρατία, στα ατομικά δικαιώματα και στις ελευθερίες

Ενίσχυση των πολιτικών θεσμών

Οι πολιτικές συνέπειες δεν είναι λιγότερο σημαντικές. Πριν απ' όλα, η κρίση νομιμοποίησε τον πρόεδρο, που εκλέχτηκε εντελώς οριακά, εκτινάσσοντας την αποδοχή του προεδρικού έργου σε πρωτόγνωρα για την αμερικανική πολιτική ιστορία επίπεδα («rally» effect).

Αναδιάταξη της ατζέντας

Οι προτεραιότητες της διακυβέρνησης αναδιατάσσονται. Η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας (70% στη δημοσκόπηση της Gallup) αναγορεύεται σε ύψιστη προτεραιότητα, παράλληλα με τα ζητήματα του στρατού και της άμυνας (57%), σε βάρος της οικονομίας. Η «ατζέντα» της διακυβέρνησης στρατιωτικοποιείται, ενώ αυξάνεται και η κοινωνική υποστήριξη στις αμυντικές δαπάνες.

Ενίσχυση των ρεπουμπλικάνων

Η αλλαγή της ατζέντας που επιβάλλει η νέα εποχή ενισχύει τη θέση των ρεπουμπλικάνων εις βάρος των δημοκρατικών. Ενώ για τη διαχείριση της οικονομίας η αμερικανική κοινή γνώμη διχάζεται (45% θεωρεί ικανότερους τους ρεπουμπλικάνους και 43% του δημοκρατικούς), για το θέμα της τρομοκρατίας προκρίνει καθαρά τους ρεπουμπλικάνους (56%, έναντι μόλις 21% για τους δημοκρατικούς).

ΕΙΔΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Ενίσχυση των στρατού

Ενισχύεται η ιδεολογική θέση του στρατού και η εμπιστοσύνη προς αυτόν. (Παραδοσιακά, η εμπιστοσύνη στο στρατό είναι υψηλότερη σε σύγκριση με οποιοδήποτε άλλο θεσμό του αμερικανικού συστήματος.) Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Pew, η συμπαγής πλειοψηφία των Αμερικανών (59%) πιστεύει ότι μάλλον ο στρατός και όχι τα ΜΜΕ πρέπει να ασκούν τον έλεγχο της πληροφόρησης για τον πόλεμο στο Αφγανιστάν.

Απευπόληση δικαιωμάτων και ελευθεριών

Στο όνομα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας γίνεται αποδεκτός από ένα σημαντικό τμήμα της αμερικανικής κοινής γνώμης ο σοβαρός περιορισμός των ατομικών ελευθεριών. Σημαντικά τμήματα της κοινής γνώμης δεν τάσσονται μόνον υπέρ της αύξησης των μέτρων ασφαλείας, ελέγχου και επιτήρησης αεροδρομίων και δημόσιων κτιρίων, αλλά και υπέρ μιας ευρύτερης προληπτικής καταστολής και γενικευμένης κοινωνικής επιτήρησης. Οι επιπτώσεις στη δημοκρατία είναι προφανείς. Για να γίνει κατανοητό το μέγεθος της ιδεολογικής μεταστροφής αρκεί να αναφερθεί ότι το 50%-60% υποστηρίζει τη λήψη μέτρων ασφαλείας, ειδικά για τους Αραβες που διαβιούν στις ΗΠΑ (Jones 2001b). Επίσης, περίπου έξι στους δέκα Αμερικανούς ζητούν να επιβληθούν έλεγχοι ασφαλείας στους επιβάτες αραβικής καταγωγής. Σύμφωνα με μια άλλη δημοσκόπηση (Newsweek/13-14.9.01), το 32% πιστεύει ότι οι Αραβες που ζουν στη χώρα «πρέπει να τεθούν υπό καθεστώς ειδικής επιτήρησης, όπως οι Αμερικανο-Ιάπωνες μετά το Περλ Χάρμπορ», έναντι 62% που χαρακτηρίζει λάθος τη στοχοποίηση μιας εθνικής ομάδας.

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟ

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΤΑ ΔΕΚΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΥΨΗΛΟΤΕΡΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΟΔΟΧΗΣ
ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΣΤΙΣ ΗΠΑ, 1942-2001

Πρόεδρος	Ημερομηνία	Γεγονός	%
Τζορτζ Μπους	21-22 Σεπτεμβρίου 2001	Τρομοκρατικές επιθέσεις 11ης Σεπτ.	90
Τζορτζ Μπους	11-14 Οκτωβρίου 2001	Τρομοκρατικές επιθέσεις 11ης Σεπτ.	89
Τζορτζ Μπους πρεσβ. Χάρι Τρούμαν	28/2-3 Μαρτίου 1991 1-5 Ιουνίου 1945	Πόλεμος Περσικού Κόλπου Παράδοση Γερμανών στο Β' Π. Π.	89 87
Τζορτζ Μπους πρεσβ.	7-10 Μαρτίου 1991	Πόλεμος Περσικού Κόλπου	87
Τζορτζ Μπους πρεσβ.	14-17 Μαρτίου 1991	Πόλεμος Περσικού Κόλπου	86
Τζορτζ Μπους	14-15 Σεπτεμβρίου 2001	Τρομοκρατικές επιθέσεις 11ης Σεπτ.	86
Φράνκλιν Ρούζβελτ	8-13 Ιανουαρίου 1942	Β' Παγκόσμιος Πόλεμος	84
Φράνκλιν Ρούζβελτ	25-31 Ιανουαρίου 1942	Β' Παγκόσμιος Πόλεμος	84
Τζορτζ Μπους πρεσβ.	21-24 Μαρτίου 1991	Πόλεμος Περσικού Κόλπου	84
Τζον Φ. Κένεντι	28/4-3 Μαΐου 1961	Πρώτος Αμερικανός αστροναύτης	83
Τζορτζ Μπους πρεσβ.	23-26 Ιανουαρίου 1991	Πόλεμος Περσικού Κόλπου	83
Τζορτζ Μπους πρεσβ.	4-6 Απριλίου 1991	Πόλεμος Περσικού Κόλπου	83

Πηγή: The Gallup Organization, επεξεργασία ιστορικών αρχείων / Moore 2001b.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 11η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2001

Χαρακτηριστικά προέδρου	5-6 Οκτ.	Πριν	Ποσοσταία μεταβολή
Είναι ειλικρινής σε ό,τι λέει	84	66	+18
Μπορεί να διαχειριστεί αποτελεσματικά την κυβέρνηση	79	61	+18
Είναι ισχυρός και αποφασιστικός ηγέτης	75	55	+20
Εμπνέει εμπιστοσύνη	75	55	+20
Ενδιαφέρεται για ανθρώπους σαν και εμάς	69	57	+12
Καταλαβαίνει τα σύνθετα ζητήματα	69	56	+12

Πηγή: The Gallup Organization. Έρευνες 5-6.10.01, 9-11.2.01, 20-22.4.01, 10-11.7.01, 10-12.8.01.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ «ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗΣ»
(«RALLY» EFFECTS) ΣΤΙΣ ΗΠΑ, 1941-2001
(Μεταβολές μεγαλύτερες από 10%)

Πρόεδρος	Γεγονός	Ποσοστό αποδοχής πριν από το γεγονός	Ποσοστό αποδοχής μετά το γεγονός	Επίδραση συσπείρωσης	Διάρκεια
Ρούζβελτ	Περλ Χάρμπορ (Δεκέμβριος 1941)	72	84	+12	30 βδομάδες
Τρούμαν	Εξαγγελία Δόγματος Τρούμαν (Μάρτιος 1947)	48	60	+12	36 βδομάδες
Αϊζενχάουερ	Atoms for Peace Speech (Δεκέμβριος 1953)	59	69	+10	20 βδομάδες

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟ

	Υπογραφή εκεχειρίας στην Ινδοκίνα (Ιούλιος 1954)	65	75	+10	6 βδομάδες
	Διάσκεψη Γενεύης (Δεκέμβριος 1959)	67	77	+10	5 βδομάδες
Κένεντι	Κουβανική κρίση των πυραύλων (Νοέμβριος 1962)	61	74	+13	31 βδομάδες
Τζόνσον	Παύση βομβαρδισμών στο Βόρειο Βιετνάμ (Μάρτιος 1968)	36	50	+14	19 βδομάδες
Νίξον	Λόγος για το Βιετνάμ (Νοέμβριος 1969)	56	67	+11	15 βδομάδες
	Συμφωνία ειρήνευσης στο Βιετνάμ (Ιανουάριος 1973)	51	67	+16	15 βδομάδες
Φορντ	Απελευθέρωση πλοίου <i>Mayaguez</i> (Μάιος 1975)	40	51	+11	25 βδομάδες
Κάρτερ	Σύλληψη ομήρων στο Ιράν (Νοέμβριος 1979)	38	51	+13	16 βδομάδες
Τζορτζ Μπους πρεσβ.	Ιρακινή εισβολή στο Κουβέιτ (Αύγ. 1990)	60	74	+14	8 βδομάδες
	Έναρξη «Καταιγίδας της Ερήμου» (Ιαν. 1991)	64	82	+18	41 βδομάδες
Κλίντον	Σκάνδαλο Κλίντον (Ιανουάριος 1998)	59	69	+10	13 βδομάδες
Κλίντον	Παραπομπή Κλίντον (Δεκέμβριος 1998)	63	73	+10	7-12 βδομάδες
Τζορτζ Μπους	Τρομοκρατικές επιθέσεις (Σεπτέμβριος 2001)	51	86	+35	άγνωστο

Πηγή: The Gallup Organization, επεξεργασία ιστορικών αρχείων / Moore 2001a και 2001b.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 4
Η ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ
ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ, 1941-2001

Γεγονός	Έτος	Πρόεδρος	%
Β' Π. Π. (Επίθεση στο Περλ Χάρμπορ)	Δεκέμβριος 1941	Φράνκλιν Ρούζβελτ	97%
Κορέα	Ιούνιος 1950	Χάρι Τρούμαν	78%
Βιετνάμ	Αύγουστος 1965	Λίντον Τζόνσον	61%
Περσικός Κόλπος	Φεβρουάριος 1991	Τζορτζ Μπους πρεσβ.	84%
Αφγανιστάν	Οκτώβριος 2001	Τζορτζ Μπους	90%

Πηγή: The Gallup Organization, επεξεργασία στοιχείων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5
Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Γεγονός	Έτος	%
Κορέα	Φεβρουάριος 1952	35
Βιετνάμ	Μάρτιος 1968	40
Περσικός Κόλπος	Φεβρουάριος 2001	63

Πηγή: The Gallup Organization.

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟ

ΠΙΝΑΚΑΣ 6
Ο ΦΟΒΟΣ ΤΗΣ «ΠΕΡΙΚΥΚΛΩΣΗΣ»
(ΠΙΘΑΝΑ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ)

	<i>Πολύ πιθανό</i>	<i>Μάλλον πιθανό</i>	<i>Μάλλον απιθανό</i>	<i>Πολύ απιθανό</i>	<i>Χωρίς γνώμη</i>
Πόσο πιθανό θεωρείτε μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια οι ΗΠΑ:					
1. Να υποστούν επίθεση από τρομοκράτες παρόμοια με την επίθεση αυτής της βδομάδας;	41	34	12	11	2
2. Να αντιμετωπίσουν ταυτόχρονα δύο μεγάλους εχθρούς, όπως ακριβώς έγινε κατά το Β' Π. Π.;	29	32	17	17	5
3. Να δεχθούν επίθεση στο έδαφός τους από τρομοκράτες που κατέχουν πυρηνικά ή βιολογικά όπλα;	24	44	14	14	4
4. Να αντιμετωπίσουν επίθεση με ένα μεμονωμένο πυρηνικό πύραυλο, από τρομοκράτη ή έθνος;	16	41	21	19	3
5. Να αντιμετωπίσουν επίθεση μεγάλης κλίμακας με μεγάλο αριθμό πυραύλων από άλλη μεγάλη χώρα;	8	24	23	40	5

Πηγή: Δημοσκόπηση NBC News/Wall Street Journal Poll, 15-16.9.2001, N=821.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 7
ΟΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

	%
Έψωσαν την αμερικανική σημαία	82
Προσευχήθηκαν περισσότερο από το συνηθισμένο	74
Έκλαψαν για την τραγωδία	70
Παρακολούθησαν λειτουργία	60
Έδειξαν μεγαλύτερη στοργή για τους δικούς τους	77

Πηγή: Δημοσκόπηση CNN/USA Today/Gallup Poll, 14-15.9.2001, N=1.032.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8
ΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΙΕΣΗΣ

	Μέσα Σεπτ.	Αρχές Οκτ.	Μέσα Οκτ.
Ένιωσαν κατάθλιψη	71	42	31
Εμφάνισαν δυσκολία συγκέντρωσης στη δουλειά	49	21	*
Είχαν προβλήματα ύπνου	33	18	13

Πηγή: Pew Research Center Survey.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9
ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

	%
Θέλουν λιγότερο να ταξιδέψουν με αεροπλάνο	43
Θέλουν λιγότερο να ταξιδέψουν στο εξωτερικό	48
Δε θέλουν να παρευρεθούν σε συγκεντρώσεις με κόσμο	30
Δε θέλουν να μπουν σε ουρανοξύστες	35

Πηγή: Δημοσκόπηση CNN/USA Today/Gallup Poll, 14-15.9.2001, N=1.032.

Bιβλιογραφία

- Baum, Matthew & Kernell, Samuel, «Economic class and popular support for Franklin Roosevelt in war and peace», *Public Opinion Quarterly*, Vol. 65: 198-229, 2001.
- Cantril, Hardley, «America Faces The War: A Study in Public Opinion», *Public Opinion Quarterly*, 4 (September): 387-407, 1940.
- Gallup News Service (GNS), «Latest Update: American Public Opinion and the War on Terrorism», 9.10.2001.
- Gillespie, Mark, «Most Americans Still Rallying Behind Bush and War on Terrorism», GPA, 16.10.2001.
- Jones, Jeffrey, «The Impact of the attacks on America», GPA, 25.9.01
— «Americans Felt Uneasy Toward Arabs even before September», GPA, 28.9.01.
- Jones, Jeffrey, «American's Priorities for President and Congress Shift After Attacks», GPA, 9.10.01.
- Kuzma, M. Lynn, «Terrorism in The United States», *Public Opinion Quarterly*, Vol. 64: 90-105, 2000.
- Langer, Gary, «Support for War: Do they Mean it?», *The Polling Report*, Vol. 17, No 18, 24.9.2001.
- Modigliani, Andre, «Hawks, Doves, Isolationism and Political Distrust: An Analysis of Public Opinion on Military Policy», *American Political Science Review*, Vol. 66: 960-78, 1972.
- Moore, David, «Bush Job Approval Reflects Record «Rally» Effect», GPA, 18.9.2001.
— «Bush Job Approval Highest in Gallup History», GPA, 24.9.2001.
— «Confidence in Leaders», GPA, 24.9.2001.
— «Bush Approval Rating Soars in Wake of Terrorist Attacks», *The Polling Report*, Vol. 17, No 18, 24.9.2001.
— «Support for War on Terrorism Rivals Support for WWII», GPA, 3.10.2001.
— «Public Overwhelmingly Backs Bush in Attacks on Afghanistan», GPA, 8.10.01.
— «Bush Support Rides Wave of Anti-Terrorism», GPA, 9.10.2001.
- Mueller, John, «Presidential Popularity from Truman to Johnson», *American Political Science Review*, Vol. 64: 18-34, 1970.
— «War, Presidents and Public Opinion», Wiley, Νέα Υόρκη, 1973.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Newport, Frank, «Americans Remain Strongly in Favor at military Retaliation, GPA, 27.9.01.
— «America's Military Response», GPA, 8.10.2001.
- Ostrom, Charles, W., Jr, & Brian L. Job, «The President and the Political Use of Force», *American Political Science Review*, Vol. 80 (June): 541-66, 1986.
- Parker, Suzanne, «Toward an understanding of 'rally' effects», *Public Opinion Quarterly*, Vol. 59: 526-546, 1995.
- PollingReport.com, War on Terrorism, 14.10.01.
- Saad, Lydia, «Personal Impact on Americans' Lives, GPA, 26.9.01.
— «Americans Anxious, But holding their heads high», GPA, 1.10.01.
- Sobel, Richard, «United States intervention in Bosnia», *Public Opinion Quarterly*, Vol. 62: 250-278, 1998.
- The Polling Report, War on Terrorism, Vol. 17, No 18, 24.9.2001.

Συντομογραφίες

GNS: Gallup News Service

GPA: Gallup Poll Analyses

Παράρτημα

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ – ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ
ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΩΝ (ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ – ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2001)

Έγκλημα ή πράξη πολέμου

1. NBC News/Wall Street Journal Poll, 15-16 Σεπτ. 2001, N=821

Πιστεύετε ότι αυτές οι τρομοκρατικές επιθέσεις θα έπρεπε κατά βάση να αντιμετωπιστούν ως εγκληματική ενέργεια, αρμοδιότητας του FBI και των δικαστηρίων, ή κατά βάση να αντιμετωπιστούν ως πράξη πολέμου, αρμοδιότητας της CIA και του αμερικανικού στρατού;

	%
Ως εγκληματική ενέργεια	9
Ως πράξη πολέμου	79
Και τα δύο (αυθ.)	8
Χωρίς γνώμη	4

2. CNN/USA Today/Gallup Poll, 14-15 Σεπτ. 2001, N=1032

Πιστεύετε ότι οι ΗΠΑ βρίσκονται σε πόλεμο;

	%
Ναι	73
Όχι	25
Χωρίς γνώμη	2

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Υποστήριξη του πολέμου στο Αφγανιστάν

3. ABC News/Washington Post Poll, 8-9 Οκτ. 2001, N=1009

Είστε υπέρ ή εναντίον των αεροπορικών χτυπημάτων στο Αφγανιστάν που ξεκίνησαν αυτή τη βδομάδα;

	%
Υπέρ	92
Κατά	6
Χωρίς γνώμη	1

4. CNN/USA Today/Gallup Poll, 7 Οκτ. 2001, N=660

Όπως ίσως γνωρίζετε, οι ΗΠΑ και η Μ. Βρετανία έχουν εξαπολύσει σήμερα επιθέσεις σε τουλάχιστον τρεις πόλεις του Αφγανιστάν, σε αντί-ποινα για τις τρομοκρατικές επιθέσεις που συνέβησαν στις 11 Σεπτεμβρίου. Εσείς εγκρίνετε ή δεν εγκρίνετε την ανάληψη από τις ΗΠΑ στρατιωτικής δράσης στο Αφγανιστάν;

	%
Εγκρίνουν	90
Δεν εγκρίνουν	5
Χωρίς γνώμη	5

Ικανοποίηση από την έκβαση του πολέμου

5. CBS News/New York Times Poll, 9 Οκτ. 2001, N=434

Ποια είναι η εντύπωσή σας για το πώς πηγαίνει ο πόλεμος για τις ΗΠΑ;

	%
Πολύ καλά	36
Κάπως καλά	44
Κάπως κακά	7
Πολύ κακά	1
Χωρίς γνώμη	12

Παράσταση νίκης**6. Gallup Poll, 11-14 Οκτ. 2001, N=526**

Ποιος πιστεύετε ότι κερδίζει σήμερα τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας. Οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί τους, καμία πλευρά ή οι τρομοκράτες;

1. Οκτώβριος 2001	%
Οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί τους	36
Καμία πλευρά	44
Οι τρομοκράτες	7
Χωρίς γνώμη	12
 2. Πόλεμος Περσικού Κόλπου	 19-22/1 14-17/2
<i>1991</i>	<i>% %</i>
Οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί τους	66 75
Καμία πλευρά	26 21
Ιράκ	— 1
Χωρίς γνώμη	3 3

Υποστήριξη της χερσαίας επέμβασης**7. Pew Research Center Survey, 13-17 Σεπτ. 2001, N=1.200**

Είστε υπέρ ή κατά της ανάληψης στρατιωτικής δράσης, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης χερσαίων δυνάμεων σε αντίποινα οποιουδήποτε είναι υπεύθυνος για τις τρομοκρατικές επιθέσεις;

	%
Υπέρ	82
Κατά	8
Χωρίς γνώμη	10

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

8. CNN/USA Today/Gallup Poll, 7 Οκτ. 2001, N=660

Κοιτάζοντας το μέλλον, θα ήσασταν υπέρ ή κατά της άμεσης στρατιωτικής δράσης των ΗΠΑ στο Αφγανιστάν, αν έπρεπε να χρησιμοποιηθούν χερσαίες δυνάμεις;

	%
Υπέρ	77
Κατά	17
Χωρίς γνώμη	6

Αποδοχή ενδεχόμενου ανθρώπινων απωλειών

9. CNN/USA Today/Gallup Poll, 7 Οκτ. 2001, N=660

Θα ήσασταν υπέρ ή κατά να αναλάβουν οι ΗΠΑ άμεση στρατιωτική δράση στο Αφγανιστάν, αν επρόκειτο να σκοτωθούν Αφγανοί πολίτες ως αποτέλεσμα της στρατιωτικής δράσης;

	%
Υπέρ	65
Κατά	27
Χωρίς γνώμη	8

10. CNN/USA Today/Gallup Poll, 21-22 Σεπτ. 2001, N=1.005

Θα ήσασταν υπέρ ή κατά να συνεχίσουν οι ΗΠΑ την εκστρατεία κατά της τρομοκρατίας αν γνωρίζατε ότι πέντε χιλιάδες Αμερικανοί στρατιώτες θα σκοτωθούν;

	%
Υπέρ	76
Κατά	1
Χωρίς γνώμη	8

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

11. CBS/New York Times Poll, 20-23 Σεπτ. 2001, N=1.216

Πιστεύετε ότι οι ΗΠΑ θα έπρεπε να αναλάβουν στρατιωτική δράση εναντίον οποιουδήποτε είναι υπεύθυνος για τις επιθέσεις, ακόμα και αν αυτό σημαίνει ότι θα σκοτωθούν αθώοι άνθρωποι;

	20-23/9	13-14/9	12/9	11/9
	%	%	%	%
Ναι	67	68	71	66
Όχι	23	17	18	20
ΧΓ	10	15	11	14

12. Newsweek Poll, 13-14 Σεπτ. 2001, N=1001

Όταν σκέφτεστε σχετικά με μια πιθανή στρατιωτική απάντηση των ΗΠΑ στις τρομοκρατικές επιθέσεις, θα ήσασταν υπέρ ή κατά της επίθεσης σε βάσεις τρομοκρατών και χώρες που τους ανέχονται ή τους υποστηρίζουν, ακόμα και αν υπήρχε μεγάλη πιθανότητα απωλειών στον άμαχο πληθυσμό;

	%
Υπέρ	71
Κατά	21
Χωρίς γνώμη	8

Υποστήριξη της ανατροπής της κυβέρνησης των Ταλιμπάν

13. ABC News/Washington Post Poll, 8-9 Οκτ. 2001, N=1009

Θα υποστηρίζατε ή θα ήσασταν εναντίον της αποστολής σημαντικού αριθμού αμερικανικών χερσαίων δυνάμεων στο Αφγανιστάν για την ανατροπή της κυβέρνησης των Ταλιμπάν;

	%
Υπέρ	76
Κατά	21
Χωρίς γνώμη	4

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Απόρριψη της διπλωματίας

14. ABC/Washington Post News Poll, 7 Οκτ. 2001, N=506

Πιστεύετε ότι οι ΗΠΑ θα έπρεπε να κάνουν περισσότερα ώστε να βρουν μια διπλωματική λύση πριν επιτεθούν στο Αφγανιστάν ή ότι έχουν κάνει αρκετά;

	%
Έπρεπε να κάνουν περισσότερα	14
Έχουν κάνει αρκετά	82
Χωρίς γνώμη	4

15. CNN/USA Today/Gallup Poll, 21-22 Σεπτ. 2001, N=1.005

Πιστεύετε ότι οι ΗΠΑ θα έπρεπε να αναλάβουν στρατιωτική δράση κατά τρομοκρατικών οργανώσεων σε άλλες χώρες μόνο με την έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ ή ανεξάρτητα από το αν το ΣΑ του ΟΗΕ το εγκρίνει ή όχι;

	%
Μόνο αν το εγκρίνει ο ΟΗΕ	45
Ανεξαρτήτως ΟΗΕ	50
Χωρίς γνώμη	5

Υποστήριξη της επέκτασης του πολέμου και εναντίον άλλων χωρών

16. ABC News/Washington Post Poll, 8-9 Οκτ. 2001, N=1009

Θα υποστηρίζατε ή θα ήσασταν εναντίον ενδεχόμενης αμερικανικής στρατιωτικής δράσης κατά άλλων χωρών που βοηθούν ή υποθάλπουν την τρομοκρατία;

	%
Υπέρ	87
Κατά	10
Χωρίς γνώμη	4

17. CNN/USA Today/Gallup Poll, 7 Οκτ. 2001, N=660

Πιστεύετε ότι οι ΗΠΑ θα έπρεπε ή δε θα έπρεπε να αναλάβουν στρατιωτική δράση εναντίον άλλων χωρών, για τις οποίες οι ΗΠΑ πιστεύουν ότι υποθάλπουν τρομοκράτες;

	%
Θα έπρεπε	78
Δε θα έπρεπε	16
Χωρίς γνώμη	6

18. CNN/USA Today/Gallup Poll, 21-22 Σεπτ. 2001, N=1005

Είστε υπέρ ή κατά της άμεσης στρατιωτικής δράσης των ΗΠΑ στο Αφγανιστάν; Και στο Ιράκ;

	Αφγανιστάν	Ιράκ
	%	%
Υπέρ	82	73
Κατά	13	20
Χωρίς γνώμη	5	7

19. NBC News/Wall Street Journal Poll, 15-16 Σεπτ. 2001, N=821

Πιστεύετε ότι οι ΗΠΑ θα έπρεπε ή δε θα έπρεπε να αναλάβουν στρατιωτική δράση εναντίον ενός έθνους που επέτρεψε σκόπιμα στους τρομοκράτες που είναι υπεύθυνοι για τις επιθέσεις να ζουν στη χώρα του, ακόμα και αν η χώρα δεν έπαιξε ρόλο στην επίθεση;

	%
Θα έπρεπε	75
Δε θα έπρεπε	15
Χωρίς γνώμη	10

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

20. Πόσο πιθανό θεωρείτε μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια να χρειαστεί οι ΗΠΑ να πραγματοποιήσουν μια μεγάλη επίθεση σε κάποια χώρα που βρίσκεται πολύ μακριά στον κόσμο;

	%
Πολύ πιθανό	50
Μάλλον πιθανό	34
Μάλλον απίθανο	6
Πολύ απίθανο	6
Χωρίς γνώμη	4

Υποστήριξη του πολέμου «με όλα τα μέσα»/ Νομιμοποίηση δολοφονιών

21. NBC News/Wall Street Journal Poll, 15-16 Σεπτ. 2001, N=821

Σήμερα υπάρχει ένα νομικό καθεστώς που απαγορεύει στις αμερικανικές στρατιωτικές και μυστικές υπηρεσίες να πραγματοποιούν δολοφονίες εχθρών στο εξωτερικό. Πιστεύετε ότι θα έπρεπε ή δε θα έπρεπε να επιτρέπεται στις αμερικανικές στρατιωτικές και μυστικές υπηρεσίες να πραγματοποιούν δολοφονίες εχθρών στο εξωτερικό;

	%
Θα έπρεπε	70
Δε θα έπρεπε	20
Χωρίς γνώμη	10

22. Pew Research Center survey, 13-17 Σεπτ. 2001, N=1.200

Είστε υπέρ ή κατά των ακόλουθων μέτρων για την πάταξη της τρομοκρατίας:

1. Να επιτραπεί στη CIA να συνεργαστεί με εγκληματίες για να κυνηγήσει ύποπτους τρομοκράτες στο εξωτερικό.

	%
Υπέρ	67
Κατά	22
Χωρίς γνώμη	11

2. Να επιτραπεί στη CIA να πραγματοποιήσει δολοφονίες διεθνώς κυνηγώντας ύποπτους εχθρούς των ΗΠΑ.

	%
Υπέρ	67
Κατά	22
Χωρίς γνώμη	11

Μακροχρόνιος πόλεμος/ Διάρκεια του πολέμου

23. ABC News/Washington Post Poll, 7 Οκτ. 2001, N=506

Πιστεύετε για τις αεροπορικές επιδρομές στο Αφγανιστάν ότι προκειται για μια σύντομη στρατιωτική δράση ή πιστεύετε ότι είναι η αρχή ενός μακροχρόνιου πολέμου;

	%
Σύντομη δράση	12
Μακροχρόνιος πόλεμος	82
Χωρίς γνώμη	6

24. CNN/USA Today/Gallup Poll, 7 Οκτ. 2001, N=660

Τώρα που οι ΗΠΑ έχουν αναλάβει στρατιωτική δράση, πιστεύετε ότι οι μάχες στο Αφγανιστάν θα συνεχιστούν για λίγες βδομάδες, ή και λιγότερο, μερικούς μήνες, ένα δύο χρόνια ή περισσότερο από δύο χρόνια;

	%
Λίγες βδομάδες ή λιγότερο	10
Μερικούς μήνες	34
Ένα δύο χρόνια	26
Περισσότερο από δύο χρόνια	22
ΧΓ	8

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

25. Pew Research Center survey, 13-17 Σεπτ. 2001, N=1.200

Όταν αρχίσει η επιχείρηση, πόσο καιρό πιστεύετε ότι θα χρειαστούν οι αμερικανικές δυνάμεις για να σκοτώσουν ή να συλλάβουν τους υπεύθυνους των τρομοκρατικών επιθέσεων; Θα είναι υπόθεση ημερών, βδομάδων, μηνών ή χρόνων;

	%
Ημερών	7
Βδομάδων	11
Μηνών	31
Χρόνων	38
Ποτέ (ανθ.)	2
Χωρίς γνώμη	11

26. Gallup Poll, 21-22 Σεπτ. 2001 και 12-17 Δεκ. 1941

Πιστεύετε ότι ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας (κατά των Γιαπωνέζων) θα είναι μακροχρόνιος ή σύντομος; Και δύσκολος ή συγκριτικά εύκολος;

	Μακροχρόνιος	Δύσκολος
	%	%
11.2001	92	94
12.1941	51	65

Φόβος νέου τρομοκρατικού χτυπήματος

27. ABC News Poll, 8-9 Οκτ. 2001, N=1009

Πόσο ανησυχείτε για την πιθανότητα να υπάρξουν και άλλες μεγαλύτερες τρομοκρατικές επιθέσεις;

	%
Πολύ	36
Αρκετά	46
Όχι και τόσο	12
Καθόλου	6
Χωρίς γνώμη	-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

28. CBS News/New York Times Poll, 8 Οκτ. 2001, N=436

Προσωπικά θα λέγατε ότι ανησυχείτε πολύ για μια τρομοκρατική επίθεση στην περιοχή που ζείτε ή όχι;

	8.10 %	13-14.9 %	12.9 %	11.9 %
Ναι	30	39	36	43
Όχι	69	59	62	56
ΧΓ	1	2	2	1

29. CNN/USA Today/Gallup Poll, 7 Οκτ. 2001, N=660

Πόσο πιθανό είναι να υπάρξουν στις επόμενες βδομάδες τρομοκρατικές επιθέσεις στις ΗΠΑ;

	%
Πολύ	41
Αρκετά	42
Όχι και τόσο	9
Καθόλου	4
Χωρίς γνώμη	4

30. NBC News/Wall Street Journal Poll, 15-16 Σεπτ. 2001, N=821

Πόσο ανήσυχος αισθάνεστε για το ενδεχόμενο, αν οι ΗΠΑ εξαπολύσουν στρατιωτικό χτύπημα κατά τρομοκρατικών στόχων, οι τρομοκράτες να απαντήσουν ξαναχτυπώντας στην Αμερική;

	%
Πολύ	43
Αρκετά	22
Μόνο σε κάποιο βαθμό	22
Όχι πολύ	13

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

31. CNN/USA Today/Gallup Poll, 14-15 Σεπτ. 2001, N=1.032

Αν οι ΗΠΑ δεν αναλάβουν στρατιωτική δράση εναντίον των τρομοκρατών πιστεύετε ότι αυτό θα αυξήσει ή θα μειώσει τις πιθανότητες να εμφανιστούν και άλλες τρομοκρατικές επιθέσεις εναντίον των ΗΠΑ στο μέλλον;

	%
Θα αυξήσει	89
Θα μειώσει	7
Καμιά διαφορά	2
Χωρίς γνώμη	2

NBC News/Wall Street Journal Poll, 15-16 Σεπτ. 2001, N=821

Πόσο πιθανό θεωρείτε μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια οι ΗΠΑ:

32. Να υποστούν επίθεση από τρομοκράτες παρόμοια με την επίθεση αυτής της βδομάδας;

	%
Πολύ πιθανό	41
Μάλλον πιθανό	34
Μάλλον απίθανο	12
Πολύ απίθανο	11
Χωρίς γνώμη	2

33. Να αντιμετωπίσουν ταυτόχρονα δύο μεγάλους εχθρούς, όπως ακριβώς έγινε κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο;

	%
Πολύ πιθανό	29
Μάλλον πιθανό	32
Μάλλον απίθανο	17
Πολύ απίθανο	17
Χωρίς γνώμη	5

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

34. Να δεχθούν επίθεση στο έδαφός τους από τρομοκράτες που κατέχουν πυρηνικά ή βιολογικά όπλα;

	%
Πολύ πιθανό	24
Μάλλον πιθανό	44
Μάλλον απίθανο	14
Πολύ απίθανο	14
Χωρίς γνώμη	4

35. Να αντιμετωπίσουν επίθεση με ένα μεμονωμένο πυρηνικό πύραυλο από τρομοκράτη ή έθνος;

	%
Πολύ πιθανό	16
Μάλλον πιθανό	41
Μάλλον απίθανο	21
Πολύ απίθανο	19
Χωρίς γνώμη	3

36. Να αντιμετωπίσουν επίθεση μεγάλης κλίμακας με μεγάλο αριθμό πυραύλων από άλλη μεγάλη χώρα;

	%
Πολύ πιθανό	8
Μάλλον πιθανό	24
Μάλλον απίθανο	23
Πολύ απίθανο	40
Χωρίς γνώμη	5

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

37. CNN/USA Today/Gallup Poll, 14-15 Σεπτ. 2001, N=1.032

Πόσο ανήσυχος είστε ότι εσείς ή κάποιος στην οικογένειά σας θα πέσει θύμα τρομοκρατικής επίθεσης;

	%
Πολύ	18
Αρκετά	33
Όχι και τόσο	35
Καθόλου	13
Χωρίς γνώμη	1

38. Los Angeles Times Poll, 13-14 Σεπτ. 2001, N=1.561

Πόσο πολύ κλόνισε η επίθεση στα κτίρια του Διεθνούς Κέντρου Εμπορίου το προσωπικό σας αίσθημα ασφάλειας;

	%
Πολύ	31
Αρκετά	32
Όχι και τόσο	26
Καθόλου	10
Χωρίς γνώμη	1

Εκχώρηση/Απεμπόληση ατομικών ελευθεριών

39. CBS News/ New York Times Poll, 8 Οκτ. 2001, N=436

Πιστεύετε ότι οι Αμερικανοί θα πρέπει να θυσιάσουν κάποιες από τις προσωπικές τους ελευθερίες για να κάνουν τη χώρα πιο ασφαλή από τις τρομοκρατικές επιθέσεις ή όχι;

	%
Πρέπει να θυσιάσουν	79
Δεν πρέπει	17
Χωρίς γνώμη	4

40. Pew Research Center survey, 13-17 Σεπτ. 2001, N=1.200

Για να καμφθεί η τρομοκρατία σε αυτή τη χώρα πιστεύετε ότι θα είναι αναγκαίο για το μέσο άνθρωπο να παραχωρήσει μερικές από τις ατομικές ελευθερίες του ή όχι;

	%
Αναγκαίο	55
Μη αναγκαίο	35
Χωρίς γνώμη	10

41. Είστε υπέρ ή κατά των ακόλουθων μέτρων για την πάταξη της τρομοκρατίας:

1. Να ζητηθεί από όλους τους πολίτες να έχουν πάντοτε μαζί τους ταυτότητα για να την επιδεικνύουν όταν τους ζητείται από τους αστυνομικούς;

	%
Υπέρ	70
Κατά	26
Χωρίς γνώμη	4

2. Να επιτραπεί στην αμερικανική κυβέρνηση να στέλνει τους νόμιμους μετανάστες από μη φιλικές χώρες σε στρατόπεδα συγκέντρωσης κατά τη διάρκεια περιόδων έντασης ή κρίσης;

	%
Υπέρ	29
Κατά	57
Χωρίς γνώμη	14

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3. Να επιτραπεί στην αμερικανική κυβέρνηση να παρακολουθεί τα προσωπικά σας τηλεφωνήματα και e-mail;

	%
Υπέρ	26
Κατά	70
Χωρίς γνώμη	4

4. Να επιτραπεί στην αμερικανική κυβέρνηση να παρακολουθεί τις προσωπικές σας αγορές μέσω πιστωτικών καρτών;

	%
Υπέρ	40
Κατά	55
Χωρίς γνώμη	5

5. NBC News/Wall Street Journal Poll, 15-16 Σεπτ. 2001, N=821

Θα υποστηρίζατε νέους νόμους για την ενίσχυση των μέτρων ασφαλείας κατά της τρομοκρατίας ακόμα και αν αυτό σήμαινε ότι θα περιοριστεί η προστασία της προσωπικής ζωής, όπως π.χ., οι περιορισμοί των κυβερνητικών ερευνών και των μαγνητοφωνήσεων;

	%
Θα υποστήριζαν	78
Δε θα υποστήριζαν	14
Χωρίς γνώμη	8

6. CBS News/New York Times Poll, 13-14 Σεπτ. 2001, N=959

Για να περιοριστεί η απειλή της τρομοκρατίας θα ήσασταν υπέρ ή κατά του να υπάρξουν περισσότερα σημεία ελέγχου με φρουρούς και ανιχνευτές μετάλλων σε δημόσιες εκδηλώσεις και δημόσια κτίρια, ακόμα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

και αν αυτό σημαίνει ότι προσωπικά θα ξοδεύατε τουλάχιστον μία ώρα ή περισσότερο περιμένοντας στην ουρά και θα περνούσατε από έλεγχο ασφαλείας κάθε φορά;

	%
Θα υποστήριζαν	86
Δε θα υποστήριζαν	11
Χωρίς γνώμη	3

44. Για να περιοριστεί η απειλή της τρομοκρατίας θα θέλατε ή όχι να επιτραπεί στις κυβερνητικές υπηρεσίες να παρακολουθούν τα τηλεφωνήματα και τα e-mail των Αμερικανών πολιτών σε τακτική βάση;

	%
Θα ήθελαν	39
Δε θα ήθελαν	53
Χωρίς γνώμη	8

45. Los Angeles Times Poll, 13-14 Σεπτ. 2001, N=1.561

Μετά τις επιθέσεις της Τρίτης, θα έπρεπε οι ΗΠΑ να επιβάλουν περισσότερο αυστηρούς περιορισμούς στις βίζες των ξένων φοιτητών και όσων άλλων επισκέπτονται τις ΗΠΑ;

	%
Ναι	84
Όχι	12
Χωρίς γνώμη	4

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

46. CNN/USA Today/Gallup Poll, 14-15 Σεπτ. 2001, N=1.032

Είστε υπέρ ή κατά των παρακάτω μέτρων για την πρόληψη τρομοκρατικών επιθέσεων;

	Υπέρ	Κατά
	%	%
Έλεγχος από ανιχνευτή μετάλλων σε κάθε άτομο που εισέρχεται σε κτίριο γραφείων ή δημόσιο χώρο.	86	13
Νέοι έλεγχοι ασφαλείας για επιβάτες δύο τρεις ώρες πριν από την αναχώρηση της πτήσης.	86	14
Επίδειξη ταυτότητας για την είσοδο σε κτίριο γραφείων ή δημόσιο χώρο.	77	22
Ειδικοί και πιο ενταντικοί έλεγχοι στους Αραβες, συμπεριλαμβανομένων και των Αμερικανών πολιτών, πριν από την επιβίβαση σε αεροπλάνο στις ΗΠΑ.	58	41
Απαγόρευση στους επιβάτες να έχουν μαζί τους στην επιβίβαση οποιαδήποτε αποσκευή.	51	47
Υποχρέωση των Αράβων, συμπεριλαμβανομένων και των Αμερικανών πολιτών, να έχουν μαζί τους ειδική ταυτότητα.	49	49
Διευκόλυνση των αρχών να διαβάζουν τα e-mail ή να μαγνητοφωνούν τα τηλεφωνήματα χωρίς τα άτομα να το γνωρίζουν.	33	65
Να επιτραπεί στην Αστυνομία να σταματάει τυχαία ανθρώπους στο δρόμο και να ελέγχει τα πράγματά τους.	29	69

Πηγές Παραρτήματος

ABC News/ Washington Post Poll, 8-9 Οκτ. 2001, N=1.009
CBS News/ New York Times Poll, 13-14 Σεπτ. 2001, N=959
CBS News/ New York Times Poll, 8 Οκτ. 2001, N=436
CBS News/ New York Times Poll, 9 Οκτ. 2001, N=434
CNN/USA Today/Gallup Poll, 14-15 Σεπτ. 2001, N=1.032
CNN/USA Today/Gallup Poll, 21-22 Σεπτ. 2001, N=1.005
CNN/USA Today/Gallup Poll, 7 Οκτ. 2001, N=660
NBC News/Wall Street Journal Poll, 15-16 Σεπτ. 2001, N=821
Newsweek Poll, 13-14 Σεπ. 2001, N=1001
Los Angeles Times Poll, 13-14 Σεπτ. 2001, N=1.561
Pew Research Center survey, 13-17 Σεπτ. 2001, N=1.200
Pew Research Center survey, 10-14 Οκτ. 2001, N=1.200

American & The World, Public Opinion on International Affairs, *American Public Attitudes on Terrorism*
PollingReport.com, War on Terrorism
The Polling Report, Vol. 17, No. 18, September 24, 2001

The Pew Research Center For the People and The Press
The Gallup Organization